

V předválečné Francii byla celá početná skupina různých léčitelů i lékařů, kteří užívali metody často podivné, nad kterými se seriózní vědci rozpačitě usmívali. Byla tam i řada sdružení a společností, vydávajících početné a obsáhlé knihy, které – z rozsahu nákladů na ně potřebných soudě – musely být hodně kupovány. Nadpisy těchto knih už dávaly tušit, že je v nich obsažena směs věcných poznatků s dohady a fantasiemi z nejrůznějších oborů. Mezi takové originální metody patřila tzv. chromodiagnostika (chromo – z řečtiny, vyjadřuje vztah k barvě). Byla vypracována celá škála poznatků, podle nichž ve vztahu nemocného k barvám se určovalo místo onemocnění, resp. porucha různého orgánu.

Jak bylo zdůvodňováno toto působení? Vycházelo se z některých věcných přírodovědeckých poznatků a zkoušek. Tak se zjistilo, že mouchy v určitém prostoru uzavřené, usedaly téměř výlučně na krabice jasné, světlé barvy: růžové, citrónové žluté, žlutozelené. Naopak komáři se líbily barvy temné a proto jistě tolik obšťastňují v létě toho, kdo si oblékne černé šaty. Motýli se zvláštní zálibou usedají na květy, které mají barvu jejich křídel. Včely mají zvlášť rády modré květy, mravenci se vyhýbají fialovému světlu a jsou naopak přitahováni světlem oranžovým a červeným. Podobné poznatky vedly k názorům,

že barvy mají asi nějaký hlubší význam v životním dění. Jedni spojovali představu v tomto významu s různými nábožensko-mystickými souvislostmi (smutek – černá barva, radost – barva červená, některé úkazy na obloze apod.). Jiní byli opět podníceni ke zcela střízlivým pokusům přírodovědeckým. Tak např. Pleasontonovy pokusy prokázaly, že fialové světlo nejvíce podporovalo růst rostlin. Po něm přišly barva modrá a červená. Barva zelená byla nejméně účinná.

Obecně je známo, že červená barva vzrušuje. V menším měřítku ve stejném smyslu působí i žlutá a oranžová. Zelená, modrá a fialová jsou barvami tišícími, uklidňujícími.

Tyto a podobné poznatky vedly k názoru, že barvy mají hlubší význam v životě a organismu. Chromodiagnostika vychází pak z předpokladu, že organismu jsou vrozeny určité reakce (ozvy) na působení a vliv barev a že je jich proto možno využít jak pro určení poruchy organismu, tak i pro léčení.

Podívejme se, co o tom můžeme vyvodit z vědeckého poznání.

MOHOU BARVY

Nemusíme přesvědčovat o tom, že světlo patří mezi významné činitele životního dění. Kdo prošel třeba pohádkovými jeskyněmi Macochy, jistě si vzpomene na jemné, zelené plošky mechů kolem osvětlovacích žárovek. Již tento nestálý a slabý světelný zdroj se stal základem, na kterém se zachytil a na němž se udržuje život. Tedy světlo je jedním ze samých základů života.

Stejně dobře víme, že záleží na tom, kolik světla dopadne na povrch organismu, kolik je ho organismem zachyceno. Jak je příjemné jarní slunko, jak je nám dobře i v létě na ranním a podvečerním slunci. A jak nás „píchá“ či přímo bolí ostré světlo polední, kdy organismus svým způsobem nám říká, že je vystaven něčemu nevhodnému a rušivému.

Víme také, jak nám lahodí pohled na zelenou louku, na modravé dálky. Některé barvy se nám zdají hřejivě „teplé“. Jiné zase se jeví chladně, studené. Některá barevná seskupení lahodí, jiná přímo „bijí do očí“. To vše naznačuje, že organismu není jedno, jakého druhu barvy naň dopadají. Je pravda, že to organismu není

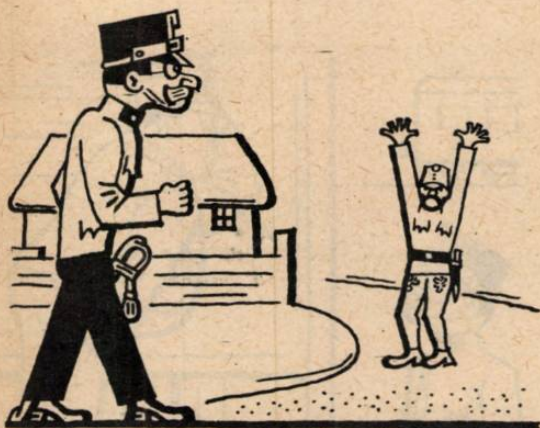
jedno? Nebo je to pouze náš ryze psychický prožitek, který s organismem a děním v něm nemá mnoho společného?

Může nám o tom říci něco spolehlivějšího vědecké poznání? Ano. Nové poznatky již ukazují dosti přesvědčivě, že organismu opravdu není lhostejno, jakého druhu (barvy) světelné paprsky naň dopadají.

V poslední své práci známý ruský fyziolog a psycholog S. V. Kravkov snesl řadu přesvědčivých dokladů z této oblasti. Tak ukazuje, že zelená barva snižuje tlak uvnitř oka. Najdeme v tom vysvětlení poučky starých lékařů: „Dívejte se do zeleného.“ Neboť při poklesu nitroočního tlaku (který následuje po dívání se do zeleného) se přirozeně zlepšuje průtok krve celou tou složitou aparaturou, kterou obsahuje sítnice. Je to blanka asi $8\frac{1}{2}$ cm² velká, v níž jsou uloženy tyčinky a čípky, zachycující vzruch světelných paprsků. A není to aparatura jednoduchá: Počítá se, že tyčinek je v oku asi 123 milionů, čípků asi 7 milionů.

Barevný osvit je přenášen na nervová zakončení v čípkách (tyčinky slouží k vi-

OSUDY DOBRÉHO VOJÁKA ŠVEJKA VE SVĚTOVÉ VÁLCE

7. Poručík Dub si umínil, že na něm vlastně závisí záchrana rozkládající se disciplíny v bataliónu. Proto obešel celé nádraží a nalezl u skladiště, kde se nesmělo kouřit, nějakého vojáka, který četl noviny. Vykřikl na něho: „Habacht!“ a zatřásl jím. Maďarský voják vstal, ani neuznal za dobré zasalutovat a odcházel směrem k silnici. – Poručík Dub šel za ním jako v mátohách, ale maďarský voják zrychlil krok, a potom se obrátiv, dal posměšně ruce vzhůru, aby poručík viděl, že on ihned poznal jeho příslušnost k českému pluku. A ztratil se.

8. Poručík Dub, aby jaksi ukázal, že nemá s touto scénou nic společného, majestátně vešel do malého krámků, kde koupil cigu nití. Vrátil se do vagonu, zavolal svého sluhu Kunerta a řekl mu: „Abych se o všechno staral, já vím, že jste na nitě zapomněl.“ – „Poslušně hlásím, pane lajtnant, že jich máme celý tučet.“ Když Kunert vytáhl celou krabici cívek, řekl poručík: „Vidíš, chlape, jak jsou ty tvoje nitě tenké, a co dají moje za práci! V poli potřebujeme všechno důkladné. Nepřej si mne poznat, ty mne ještě neznáš z té špatné stránky!“

9. Švejk si potom vypravoval s Kunertem o jeho pánovi. „S tím mým starým bláznem je pořád práce,“ řekl Kunert. „To je pěkná svině a blbej je jako tentoc.“ – „Ale,“ divil se Švejk, „vždyť já myslil, že je to vo-pravdu hodnej člověk. Když se tě snad zeptá, jestli jsem o něm také mluvil, tak řekni, jak pěkně jsem říkal, že jsem málokdy potkal oficíra, který by se tak otcovsky choval jako on. Nezapomeň mu říct, že se mi zdá velice inteligentní. A že jsem tě napomínal, abys byl hodnej a udělal mu všechno, co mu na očích uvidíš. Pamatuj si to!“

10. Za čtvrt hodiny se jelo dál na Novou Čabynu. – Pod železničním náspem u potoka ležela rozbitá polní kuchyň. Ukazuje na ni, řekl Švejk k Balounovi: „Právě se měla rozdávat mináž, vtom přiletěl granát a takhle ji spořádal...“ – „To je to,“ vzdychl Baloun, „že já jsem se rouhal. V boha jsem ještě věřil, ale o svatým Josefovi jsem už pochyboval.“ – Jednorozčá se vmísil do hovoru: „A to jste si rozhodně špatně posloužil. Vždyť svatej Josef je patronem všech těch, kteří se chtějí dostat z vojny. On byl tesařem a znáte přece heslo: Koukejme, kde tesař nechal díru.“

11. Potom se vojenský vlak zastavil na náspu. Dole pod svahelem ležely různé předměty, zahozené ruskými vojáky. Nad tím příkopem stála skupina vojáků a poručík Dub ihned zjistil, že jim Švejk něco vykládá. „Co se zde stalo?“ otázal se přesně. „Poslušně hlásím, že se díváme, co všechno musí voják na outěku vodházet. My tady vidíme, jak je to hloupý, když voják s sebou táhne všelijaké zbytečnosti.“ – „Vy tedy myslíte, že má voják odhazovat patrony?“ otázal se rychle poručík. „Ó, nikoliv, pane lajtnant, radče se podívat tady dolů na ten vodhozenej plechovej nočník!“

12. Poručík Dub byl by nejraději srazil Švejka tam dolů, opanoval se však a rozklákl se na všechny: „Rozchod! A vy zde, Švejku, zůstanete!“ Stáli sami proti sobě a poručík Dub přemýšlel, co má říci strašného. Švejk ho však předešel: „Poslušně hlásím, kdyby nám aspoň tohle počasí vydrželo.“ Dub vytáhl revolver a otázal se: „Znáš to?“ – „Poslušně hlásím, znám. Pan oberlajtnant Lukáš má nemilicht takovej.“ – „Tak si to tedy, ty pacholku, pamatuj,“ vážně řekl poručík Dub, „abys věděl, co by se ti mohlo stát, kdybys pokračoval v těch svých propagandách!“ A odešel.